

Základní škola T. G. Masaryka a Mateřská škola Dolní Bousov

Školní 74; 294 04 Dolní Bousov

☎Tel. 326 396 388 / 777 061 727 (ředitelka), 777 752 135 (zástupkyně), 778 061 728 (sekretariát),
608 058 209 (pokladna), 778 061 730 (školní jídelna)

✉e-mail: skola@zsdb.cz, zastupce@zsdb.cz (omluvení absence), sekretarka@zsdb.cz,
jidelna@zsdb.cz, skolka@zsdb.cz

www.zsdb.cz

Minimální preventivní program

Školní rok 2017/2018

Vypracovala: Mgr. Vladimíra Nocarová

OBSAH:

1. **Základní údaje o škole**
2. **Analýza situace**
3. **Stanovení cílů MPP**
4. **Skladba aktivit MPP pro jednotlivé skupiny**
 - a. **Pedagogové**
 - b. **Žáci**
 - c. **Rodiče**
5. **Evaluace**
 - a. **Kvalitativní hodnocení**
 - b. **Kvantitativní hodnocení**
6. **Spolupráce školy s odborníky**
7. **Závěr**
8. **Program proti šikanování**

Školní rok: 2017/2018

Minimální preventivní program

1. Základní údaje o škole

Název a adresa školy, pro kterou platí tento MPP	Základní škola T. G. Masaryka a Mateřská škola Dolní Bousov
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Kateřina Karnová
Telefon na ředitele	777 061 727
E-mail na ředitele	skola@zsdb.cz

Jméno školního metodika prevence	Mgr. Vladimíra Nocarová
Telefon	778 061 728 (sekretariát)
E-mail	skola@zsdb.cz
Specializační studium	Ano
Realizátor vzdělávání	Služba škle v Mladé Boleslavi

Jméno výchovného poradce	Mgr. Lenka Dajčová
Telefon	778 061 728 (sekretariát)
E-mail	skola@zsdb.cz
Specializační studium	Ano
Realizátor vzdělávání	Pedagogická fakulta UK v Praze

Jméno školního psychologa	-
Telefon	-
E-mail	-

	Počet tříd	Počet žáků/studentů	Počet ped. pracovníků
ZŠ - I stupeň	11	230	13
ZŠ - II.stupeň	6	134	12
Víceleté gymnázium	-		
4leté gymnázium	-		
SŠ – ostatní	-		
Celkem pedagogů na škole*			25

* Jedná se o celkový počet pedagogů na Vaší škole. Nejedná se o součet údajů uvedených výše (někteří pedagogové mohou učit na více stupních zároveň).

Pedagogický kolektiv i ostatní nepedagogičtí pracovníci se snaží žáky pochopit, získat důvěru, působit svým vlastním příkladem a vytvářet přátelskou atmosféru. Třídní učitelé pravidelně seznamují žáky s aktuálními událostmi školy a průběžně řeší problémy. Každá třída se schází na třídnických hodinách, kde řeší aktuální věci. Na začátku školního roku jsou žáci i rodiče seznámeni se školním řádem Škola komunikuje s rodiči formou třídních schůzek, komunikačním systémem Komens (program Bakaláři), emailem, telefonicky, osobními schůzkami, konzultacemi.

Samotné sociální klima ve škole jako důvěra, pocit bezpečí, komunikace jsou základními kameny prevence. Vzájemným vztahem mezi vedením školy, pedagogickými pracovníky a rodiči lze získat bezpečné prostředí pro žáky, učitele.

Minimální preventivní program je dokument školy zaměřený zejména na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a na rozvoj sociálně komunikativních dovedností. Je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků. Je zpracováván na jeden školní rok školním metodikem prevence a průběžně je vyhodnocován. Výchovný poradce a metodik prevence předávají poznatky získané na školeních pedagogickým pracovníkům. Škola nabízí rodičům a učitelům konzultace ve Školním poradenském centru, kam se mohou obrátit se svými dotazy, pochvalami, stížnostmi.

Ředitel školy	- má odpovědnost za podporu, realizaci programu MPP - rodiče i žáci si mohou domluvit schůzku.
Výchovná poradkyně	- poskytuje žákům, rodičům, (tř.) učitelům poradenství při řešení školního neúspěchu, výukových a výchovných problémech - spolupracuje se střediskem výchovné péče, PPP, odd. sociálně - právní ochrany - zajišťuje pomoc při volbě budoucího povolání žáků - spolupracuje s metodikem prevence - účastní se schůzky výchovných poradců - rodiče i žáci si mohou domluvit schůzku
Metodik prevence	- koordinuje přípravy a realizace programů - monitoruje žáky v riziku a s rizikovým chováním - zaměřuje se na zachycování varovných signálů souvisejících s problematikou nežádoucích projevů chování - odkazuje na další odborníky - vytváří informační nástěnky - spolupracuje s TU, s výchovnou poradkyní - zúčastňuje se setkání metodiků prevence - rodiče i žáci si mohou domluvit schůzku
Pedagogický sbor	- začleňují preventivní témata do výuky jednotlivých předmětů, jednotlivé problémy a nejasnosti z oblasti rizikového chování - konzultují s výchovnou poradkyní, metodičkou prevence a vedením školy. - rodiče i žáci si mohou domluvit schůzku
Třídní učitelé	- mapují vztahy ve třídě - navozují zdravé prostředí v kolektivu - úzce spolupracují s výchovnou poradkyní, metodičkou prevence, vedením školy, ostatními pracovníky školy a rodiči - podílí se na léčbě vztahů v kolektivech, ve kterých se vyskytla šikana - důsledně postihují (navrhují postihy) v případě porušení třídních pravidel, šk. řádu - sleduje absenci, chování a projevy žáků - vytváří ankety, dotazníky, třídnické hodiny - rodiče i žáci si mohou domluvit schůzku
Žáci	- podílejí se na přípravě a realizaci programu - vědí, kde hledat pomoc, na koho se obrátit - znají metodika, vých. poradkyni

Ve škole působí Školní poradenské centrum ve složení: ředitelka školy, zástupkyně školy, výchovná poradkyně, školní metodička prevence.

Dokumenty

- Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č. j. 20 006/2007 – 51
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízeních č. j. 24 246/2008 – 6
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci a postihu záškoláctví, č. j. 10 194/2002 – 14
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j. 14 423/99 – 22
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnému užívání internetu č. j. 11 691/2004 – 24
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákonů č. 383/2005 Sb., č.112/2006 Sb., č. 158/2006 Sb., č. 161/2006
- 562/2004 Sb. změna některých zákonů v souvislosti s přijetím školského zákona
- 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 379/20015 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami

Doporučené odkazy

- **Dětské krizové centrum, tel: 241 484 149**
- **Internetová poradna: problem@ditekrize.cz**
- **Linka bezpečí, tel: 800 155 555**
- **Linka důvěry RIAPS: 222 580 697, linka@mcssp.cz**
- **www.capld.cz/linky.php (adresář linek důvěry v celé ČR)**

2. Analýza situace

Název: Základní škola T. G. Masaryka a Mateřská škola Dolní Bousov

Adresa školy: ZŠ a MŠ TGM , Školní 74, 294 04 Dolní Bousov

Zřizovatel: Obec Dolní Bousov

Odloučená pracoviště: Školní 153 (ŠD), Zahradní 534, Školní (MŠ)
294 04 Dolní Bousov

Zřizovatel: Město Dolní Bousov, IČO: 71009914, náměstí TGM 14, 294 04 Dolní Bousov

Typ školy: úplná devítiletá

Charakteristika školy: plně organizovaná škola (kapacita 430 žáků) s družinou (4 oddělení – kapacita 120 žáků), školní jídelnou (kapacita 400 strážníků), jejíž součástí je mateřská škola (kapacita 109 dětí) a školní jídelna – výdejna MŠ.

Ředitelka školy: Mgr. Kateřina Karnová

Zástupce ředitelky školy: Mgr. Vendula Budínová

Výchovná poradkyně: Mgr. Lenka Dajčová

Metodička prevence: Mgr. Vladimíra Nocarová

Konzultace všech pedagogických pracovníků je po telefonické domluvě, nebo v konzultačních hodinách. Vedení školy kdykoliv po telefonické domluvě.

Výskyt rizikového chování na naší škole ve školním roce 2016/2017

Výskyt	Počet	Řešení
záškoláctví	4	TU, rodiče, vedení školy, výchovný poradce, metodik prevence, OSPOD Mladá Boleslav
projevy šikany (nevhodné chování ke spolužákovi)	7	TU, rodiče, vedení školy, výchovný poradce, metodik prevence
Nevhodné chování k učiteli	2	TU, rodiče, vedení školy, výchovný poradce, metodik prevence

Ve škole byla zvolena Školní rada, která se schází jednou za měsíc.

Školní poradenské centrum se schází 1 za měsíc.

Provozní porady všech vyučujících probíhají každý měsíc.

3. Stanovení cílů MPP

Cíl: - dlouhodobý	<ul style="list-style-type: none"> - výchova žáků ke zdravému životnímu stylu - sociální rozvoj a na rozvoj sociálně komunikativních dovedností - průběžné všímání, sledování, hodnocení, řešení konkrétních situací -- - včasné zachycení ohrožených dětí a řešení těchto problémů - pozornost rizikovým skupinám - školní poradenství i spolupráci s rodiči - řešení vzdělávacích, výchovných problémů - všestranný rozvoji osobnosti - škola se zapojila do projektu Rodiče vítáni.
Ukazatele dosažení cíle:	- komunikace, informovanost, vzdělávání, důvěra, pozitivní atmosféra, řešení, zdůvodnění, zájem, hranice, pravidla, posilování pozitivního sociálního chování, zdravý životní styl, bez stresu, zdravé učení
Zdůvodnění cíle:	- zdravý jedinec

Cíl: - průběžný	<ul style="list-style-type: none"> - potlačování tendence zneužívání návykových látek, - změnu postojů dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, - poskytování informací vedoucí k osobní zodpovědnosti za život bez návykových látek, - rozvoj a podporu sociálních kompetencí, osvojení pozitivního sociálního chování, - posilování sebedůvěry, sebevědomí, sebe ocenění, vytváření kladných životních postojů a hodnotových žebříčků - rozvoj dovedností, které vedou k odmítání všech forem sebedestrukce, projevů agresivity a porušování zákona - poradenskou činnost, kterou zajišťuje nejenom škola, ale také PPP, apod., - spoluúčast rodičů ve školních aktivitách, - právní vědomí žáků v oblasti trestního práva ve spojitosti s návykovými látkami a dalšími sociálně patologickými jevy, - zdravé učení, otevřené partnerství, - stanovení a dodržování pravidel, - vytváření podmínek pro mimoškolní činnost, zajištění široké nabídky volnočasových aktivit, - pokračovat v činnosti výchovně-preventivního týmu - multikulturní výchova.
Ukazatele dosažení cíle:	- vědomosti, dovednosti, návyky
Zdůvodnění cíle:	- zdravý rozvoj jedince, vytváření správných postojů, hodnot, úsudků

Cíl: Prevence drogových závislostí, alkoholismu a kouření	<ul style="list-style-type: none"> - předcházet užívání návykových látek, včetně alkoholu a tabáku - předcházení závislostí na návykových látkách a zdravotním problémům způsobených v důsledku konzumace drog - beseda s Policií ČR - aktivizovat žáky k pravidelným sportovním a zájmovým činnostem - proškolení učitele pro případ potřeby 1. pomoci intoxikovanému žákovi
Ukazatele dosažení cíle:	- informovanost, legislativa
Zdůvodnění cíle:	- zdravý jedinec

Cíl: Prevence šikany, prevence xenofobie, rasismu,	<ul style="list-style-type: none"> - předcházet šikaně - předcházet projevům xenofobie, rasismu, antisemitismu - upevňovat obecně uznávané hodnoty a postoje společenského života
---	--

antisemitismu	<ul style="list-style-type: none"> - vyvracet předsudky a pěstovat úctu k životu - posilovat zdravé vrstevnické vztahy - podporovat v žácích jejich přirozenou zvědavost a potřebu poznávat nové - zajistit bezpečnost žáků o přestávkách, v šatně, na chodbách - šířit pravdivé informace o extremismu, nebezpečných ideologiích, sektách, náboženstvích
Ukazatele dosažení cíle:	- informovanost, legislativa
Zdůvodnění cíle:	- zdravý jedinec

Cíl: Prevence rizikového sexuálního chování	<ul style="list-style-type: none"> - předcházet rizikovému sexuálnímu chování - posilovat a upevňovat obecně uznávané hodnoty – rodina, mateřství, láska... - předcházet rizikům sexuálního zneužívání, týrání, zanedbávání - podporovat zdravé sebevědomí žáků, citlivě přistupovat k jejich problémům
Ukazatele dosažení cíle:	- informovanost, legislativa
Zdůvodnění cíle:	- zdravý jedinec

Cíl: Prevence kriminality	<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlit a popsat základní projevy kriminality, delikvence - zasvětit žáky do trestního zákona, školního řádu... - zasadit se o to, aby žáci znali svá práva a povinnosti - beseda s Policií ČR - upevňovat základní pravidla a hodnoty společenského chování - předkládat vhodný vzor společenského chování - beseda o prevenci, kriminalitě, právní problematika týkající se mládeže 9. ročník
Ukazatele dosažení cíle:	- informovanost, legislativa
Zdůvodnění cíle:	- zdravý jedinec

Cíl: Prevence záškoláctví	<ul style="list-style-type: none"> - snížit počet zameškaných hodin - posilovat hodnotu vzdělání - řešení neomluvené absence - práce výchovné komise
Ukazatele dosažení cíle:	- informovanost, legislativa
Zdůvodnění cíle:	- zdravý jedinec

Cíl: Zdravý životní styl	<ul style="list-style-type: none"> - podporovat zdravý životní styl – životospráva, duševní hygiena, režim dne, stres... - upevňovat kladný vztah ke svému tělu - seznámit žáky s různými styly života- vrcholový sportovce, modelka, vegetariánství, dětský domov, život bez rodičů... - předcházet negativním vlivům medií, reklam - předcházet vzniku poruch příjmu potravy – anorexie, bulimie, diety, obezita - upevňovat a rozvíjet vztah k životnímu prostředí, ekologii - naučit žáky poskytnout první pomoc - besedy s lékaři
-------------------------------------	--

Ukazatele dosažení cíle:	- informovanost, legislativa
Zdůvodnění cíle:	- zdravý jedinec

Cíl: Prevence virtuálních drog	- předcházet zdravotnímu, sociálnímu a psychickému poškození v důsledku přílišného užívání virtuálních drog, znečitlivění, ztrátě reality, snížení sebekontroly, násilí, gambling, závislosti - podporovat v žácích počítačové hry a filmy s kladnými stránkami obsahu
Ukazatele dosažení cíle:	- informovanost, legislativa
Zdůvodnění cíle:	- zdravý jedinec

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

- Rodinná výchova
- Občanská nauka
- Výtvarná výchova a estetická výchova
- Český jazyk a literatura
- Tělesná výchova
- Chemie
- Přírodověda, vlastivěda, prvouka
- Dramatická výchova v ČJ

4. Skladba aktivit MPP pro jednotlivé skupiny

Cílovou skupinou realizace naší strategie jsou žáci 1. ročníku – 9. ročníku, žáci s problémovým chováním, rodiče a pracovníci školy. Každý pedagogický pracovník dbá, aby uplatňovaná prevence nežádoucích projevů chování u žáků byla prováděna komplexně, tj. ve všech oblastech, jichž se prevence dotýká. Zařazení prevence do výuky je součástí ŠVP „Učíme se pro život“.

Pro žáky s problémovým chováním zajišťujeme pomoc, např. individuální péči, konzultace pro rodiče i žáky s výchovnou poradkyní a metodičkou prevence, konzultace s PPP.

a) Pedagogové

Název a odborné zaměření vzdělávání	Kyberšikana, první pomoc, kouření, multikultura, pořady, projekty, třídnické hodiny, samostudium, sledování odborné literatury
Stručná charakteristika	- prohloubení vědomostí, informovanost, nové tendence
Realizátor/lektor	- spolupráce s Policií ČR, záchranná služba
Počet proškolených pedagogů	20
Počet hodin	1-2 (2 ročně)
Termín konání	jaro, podzim

Metody, formy práce prevence specifické i nspecifické.	- prožitkových aktivit, komponovaných pořadech
	- vícehodinových blocích
	- besedy
	- práce na projektech
	- tvorba školního časopisu
	- výlety
	- exkurze
	- soutěže VV, HV, M, ČJ, TV, HV
	- divadelní představení
	- třídnické hodiny
	- zájmová činnost
	- osobnostně sociální výchova
	- rozhovor, konzultace
	- modelové situace, hry

Účast na projektech: Lidice pro 21. století, Krokus, Neznámí hrdinové, Jeden svět na školách. Zúčastnili jsme se např. exkurzí: Babiččino údolí, Skanzen v Lysé nad Labem, Národní muzeum v Praze, Terezín, Litoměřice, Lidice. Mezi třídní projekty patří: Poezie, Pojďte s námi do pohádky, Návrat do středověku, Můj spisovatel, Naši slavní, Koncentrační tábory, Historické noviny, Slavné osobnosti našich dějin...

DVPP je nedílnou součástí přípravy pedagogických pracovníků samostudiem a sledováním odborné literatury. Pedagogičtí pracovníci mají ve sborovně k dispozici odbornou literaturu, časopisy, informační letáky, metodická doporučení. Seznam kontaktů je umístěn ve sborovně a u ŠMP. Mohou se kdykoliv obrátit na školního metodika prevence s dotazem, problémem či návrhem.

B) Žáci

Výskyt rizikového chování v učivu v jednotlivých ročnících

	1. třída	2. tř.	3. tř.	4. tř.	5. tř.	6. tř.	7. tř.	8. tř.	9. tř.
Návykové látky				/	/			/	/
Rizikové chování v dopravě	/	/	/					/	
Poruchy příjmu potravy						/	/		
Alkohol				/				/	/
Syndrom CAN			/				/		
Školní šikanování		/	/	/				/	/
Kyberšikana			/		/			/	/
Homofobie							/		
Extremismus							/		
Vandalismus	/	/	/				/		
Záškoláctví					/		/		
Krádeže	/	/	/				/		
Tabakismus			/		/			/	/
KS spojené s násilím							/		
Netolismus					/			/	
Sebepoškozování							/		/
Nová náboženská hnutí							/	/	
Rizikové sexuální chování					/	/	/	/	
Subkultury						/			/
Domácí násilí				/	/			/	

Prevence v jednotlivých třídách:

Prevence na 1. stupni

Cílem primární prevence v tomto věku je prohlubovat dovednosti, jak chránit své zdraví a rozvíjet sociální dovednosti. Zároveň předat jednoznačné informace o škodlivosti alkoholu a tabáku včetně vymezení základních pravidel chování. Primární prevence je zaměřena mj. na zvyšování sebevědomí žáků, pravidla soužití mezi žáky a učiteli, rozvoj osobnosti, vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou, úcta, sebeúcta, důvěra, komunikativní dovednosti, řešení konfliktů, schopnost klást otázky, vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“, práce v kolektivu, vzájemná pomoc, pozitivní citové naladění, správná životospráva, zdravý životní styl, schopnost vyhledat pomoc apod.

Prevence na 2. stupni

Cílem primární prevence ve starším školním věku je rozvoj sociálních dovedností především v navazování zdravých vztahů mimo rodinu, v schopnosti čelit sociálnímu tlaku, dovednosti rozhodovat se, efektivně řešit konflikty apod. Zásadní místo zde mají specifické programy primární prevence zaměřené např. na problematiku návykových látek, jejich účinky a rizika, na pravidla soužití ve skupině / šikana /, aktivní naslouchání, pravdivost, důvěryhodnost, tolerance k menšinám a jiným názorům / rasismus, extremismus/, vyrovnání se s neúspěchem, obrana před manipulací, právní vědomí, sexuální výchova. Prevence je zaměřena na zdravý životní styl.

Specifická prevence

Název programu	Pravidelné třídnické hodiny
Typ programu	Práce s kolektivem třídy
Stručná charakteristika programu	Řešení aktuálních záležitostí třídy
Realizátor	Třídní učitelé
Cílová skupina	1., 2. stupeň
Počet žáků v programu	360
Počet hodin programu	1
Návaznost programu na cíle MPP	Bezpečné klima, vrstevnické vztahy
Ukazatele úspěšnosti	ano
Termín	Měsíčně
Zodpovědná osoba	Třídní učitelé

Název programu	Třídní pravidla
Typ programu	Třídnická hodina
Stručná charakteristika programu	Vytvoření třídních pravidel
Realizátor	Třídní učitelé
Cílová skupina	1., 2. stupeň
Počet žáků v programu	360
Počet hodin programu	2
Návaznost programu na cíle MPP	Bezpečné klima, vrstevnické vztahy
Ukazatele úspěšnosti	ano
Termín	Září
Zodpovědná osoba	Třídní učitelé

Název programu	Koncert R. Bangy, Gipsy
Typ programu	Nebezpečí užívání drog, rizikové chování
Stručná charakteristika programu	Drogy, závislost, léčení
Realizátor	R. Banga
Cílová skupina	1. 2. stupeň
Počet žáků v programu	360
Počet hodin programu	2
Návaznost programu na cíle MPP	Bezpečnost, rizikové chování
Ukazatele úspěšnosti	ano
Termín	Leden 2018
Zodpovědná osoba	Mgr. V. Nocarová

Název programu	Bezpečný internet
Typ programu	Program na PC
Stručná charakteristika programu	Žáci vyhledávají, vytváří, pracují na PC
Realizátor	Ing. Š. Švábková
Cílová skupina	1. stupeň
Počet žáků v programu	Dle individuálních možností
Počet hodin programu	„
Návaznost programu na cíle MPP	Prevence netolismu, sex. zneužívání
Ukazatele úspěšnosti	Prevence
Termín	říjen
Zodpovědná osoba	Ing. Š. Švábková

Název programu	Doprava
Typ programu	Dopravní hřiště
Stručná charakteristika programu	Seznámení s dopravními předpisy, dopravní křižovatky, situace, nebezpečí
Realizátor	Centrum služeb pro silniční dopravu
Cílová skupina	4. třída
Počet žáků v programu	40
Počet hodin programu	2 krát v roce 4 hod.
Návaznost programu na cíle MPP	Doprava
Ukazatele úspěšnosti	Bezpečnost
Termín	Podzim, jaro
Zodpovědná osoba	Dopravní hřiště Mladá Boleslav

Název programu	Antikoncepce
Typ programu	Beseda s dětským lékařem
Stručná charakteristika programu	Seznámení s chorobami, antikoncepcí, nebezpečí, AIDS
Realizátor	Vyučující RV
Cílová skupina	4., 5. třídy
Počet žáků v programu	80
Počet hodin programu	4
Návaznost programu na cíle MPP	
Ukazatele úspěšnosti	Znalosti

Název programu	Kouření
Typ programu	Program s Policií ČR
Stručná charakteristika programu	Nemoci, následky
Realizátor	Policie ČR
Cílová skupina	6. -9. třída
Počet žáků v programu	150
Počet hodin programu	1- 2
Návaznost programu na cíle MPP	ano
Ukazatele úspěšnosti	Znalosti

Název programu	Klima ve třídě
Typ programu	Dotazníky
Stručná charakteristika programu	Dotazník je zařazen na začátku, na konci roku. Další dotazníky jsou zařazovány průběžně dle situace.
Realizátor	Třídní učitelé
Cílová skupina	1.-9. třída
Počet žáků v programu	360
Počet hodin programu	1
Návaznost programu na cíle MPP	Bezpečné klima
Ukazatele úspěšnosti	ano

Název programu	Ovoce do škol
Typ programu	projekt
Stručná charakteristika programu	Děti dostávají na 1. stupni ovoce zdarma
Realizátor	Třídní učitelé
Cílová skupina	1.-5. třída
Počet žáků v programu	231
Počet hodin programu	-
Návaznost programu na cíle MPP	Zdraví
Ukazatele úspěšnosti	ano

Název programu	Recyklohraní
Typ programu	Dotazníky, sběr elektra, projekty,
Stručná charakteristika programu	
Realizátor	Třídní učitelé
Cílová skupina	1.-9. třída
Počet žáků v programu	360
Počet hodin programu	průběžně
Návaznost programu na cíle MPP	Zdravý životní styl

Plánujeme:	(podle potřeb školy)
	Kouření, Extremismus, Domácí násilí, Záškoláctví,
	Kyberšikana – závislost na soc. sítích

Ve škole probíhají akce, které řadíme mezi tzv. tradiční. Žáci i rodiče jsou s nimi seznamováni při třídnických hodinách, třídních schůzkách, ve školním zpravodaji, ale také na webových stránkách školy, v tisku Bousovák)

Mezi tradiční akce školy patří např.:

- Den otevřené školy – před začátkem školního roku probíhá setkání budoucích prvňáčků, učitelů a rodičů. Učitelé připravují zajímavé hry a povídky a noví žáci pak přichází do „známějšího prostředí.“
- Spolupráce s DDM, Muzeem v MB, Policií ČR.
- Vánoční vystoupení, výstava
- Karneval na prvním stupni – připravují vyučující prvního stupně, doprovodné soutěže.
- Noc s Andersenem – přespání žáků jednotlivých tříd v prostorách městské knihovny, s doprovodným programem paní knihovnice a třídních učitelek.
- Pasování na čtenáře – opět ve spolupráci s městskou knihovnou.
- Velikonoční hraní - dodržování zvyků a tradic, soutěžení.
- Školní olympiáda – předposlední školní den. Sportovní klání jednotlivých družstev, která zastupují nějaký stát. Zaměřeno nejenom na sportovní výkony, ale především na spolupráci a týmovost jednotlivých družstev.
- Pravidelně se zapojujeme do charitativních akcí – příspěvky jsou vybírány do kasičky a předány konkrétní charitě. Nejčastěji je to Dětský domov pro děti do 3 let v Mladé Boleslavi.
- Preventivní programy pro 1. a 2. stupeň – spolupracujeme s občanským sdružením Slánka.
- Seminář pro rodiče – Kyberšikana – zajišťuje Policie ČR – nebezpečí facebooku, zneužití osobních údajů, dětská pornografie.
- Spolupráce s knihovnou – odborná literatura
- Účast na akcích v rámci festivalu pohádek Jičín
- rozhovory s žáky na téma drogy, alkoholismus, kouření (dotazník anonymní) - průběžně,
- sběr papíru
- recyklování
- divadelní představení v kině Svět v Mladé Boleslavi
- návštěva knihovny v rámci týdne knihoven (soutěž, autorské čtení)
- plavecký kurz pro žáky 2., 3. tříd
- 4. – 5. ročník – dopravní výchova
- Programy v Muzeu Mladá Boleslav
- Vánoční florbalový turnaj
- Volnočasové aktivity dětí – sledování trávení volného času u dětí (formou jednoduchého dotazníku),
- Sledování tradic školy – účast na soutěžích, školních olympiádách,

- Příprava vystoupení žáků před Vánoci (Vánoční akademie) – vánoční besídky.
- lyžařský kurz
- sociální hry - obhajoba vlastního názoru, umění odmítnout drogu,
- reprezentace školy na sportovních, biologických, dějepisných, recitačních, matematických soutěžích,
- výlety a exkurze pro jednotlivé ročníky,
- Den dětí
- výchovné koncerty
- Den Země
- První i druhý stupeň jezdí na divadelní předplatné představení do Mladé Boleslavi
- Na škole probíhá výuka hry na hudební nástroj
- Školní časopis Školák

c) Rodiče

Název programu	Nebezpečí sociálních sítí, ztráta soukromí, nebezpečí
Stručná charakteristika programu	Program je vedený formou přednášky, dále výskytu, dotazy.
Realizátor	Policie ČR
Počet hodin programu	2
Termín konání	15. 11. po třídních schůzkách
Zodpovědná osoba	Mgr. V. Nocarová

Název programu	Dotazníky
Stručná charakteristika programu	Rodiče zaznamenali v anketě (přes IŽK) svůj názor na vzdělávací proces
Realizátor	ZŠ
Počet hodin programu	1 ročně
Termín konání	jaro
Zodpovědná osoba	Mgr. V. Nocarová, Mgr. L. Dajčová, Ing. Š. Švábková

Rodiče a škola

Rodiče mohou získat informace na webových stránkách školy. Škola se zapojila do projektu Rodiče vítáni. V dalším období již zapojení do tohoto projektu neplánujeme z důvodu malého přínosu pro školu i rodiče. V hlavním pavilonu školy je informační panel, na kterém mají informace o společensky nežádoucích jevech, možnostech prevence, kontaktních číslech a konzultačních hodinách výchovné poradkyně a školní metodičky prevence. Žáci i rodiče jsou seznámeni se školním řádem. Výchovními opatřeními, programem proti šikaně.

Propagace

Školní webové stránky školy, informační panel, informační leták.

Důležitou součástí je také vzdělávání a zájem pedagogických zaměstnanců. O plnění programu jsou podávány informace vedení školy, pedagogickým pracovníkům a rodičům.

Na informačních tabulích žáci, rodiče i pracovníci školy naleznou potřebné informace a kontakty z oblasti RCH, nebo se mohou obrátit na metodičku prevence.

5. Evaluace

A) KVALITATIVNÍ HODNOCENÍ

Základní škola T. G. Masaryka a Mateřská škola Dolní Bousov má odloučené pracoviště:

Školní 153 (ŠD), Zahradní 534 (MŠ). Základní škola je plně organizovaná škola s kapacitou 430 žáků, žáků v letošním roce 360 s ŠD (4 oddělení po 30 žácích). Žáci se učí v 16 třídách, 22 učitelů, 4 vychovatelky ŠD. Na 1. stupni je 10 tříd. Na druhém stupni je 6 tříd (1 krát 6., 8., ročník). Třídní učitelé organizují třídnické hodiny, při kterých se zaměřují na činnosti rozvíjející vztahy a provádějí zpětnou vazbu s rozbohem. Ve výuce se učitelé snaží vnímat důležitost vytváření bezpečného prostředí. Učitelé se snaží vyhnout technikám a metodám, které zvyšují napětí. Např. vyhlašování písemných prací, srovnávání jednotlivců, ironizování, zesměšňování... Učitel hlásí písemné práce předem a nevytváří stresové prostředí při učení. Během vyučování a o přestávkách učitelé, kteří mají dozor, kontrolují „riziková místa“ jako jsou: šatna, WC, chodba, třídy. Všichni žáci znají školní řád, podle kterého by se měli řídit. Pokud někdo poruší šk. řád, je tento přestupek řešen. Už na 1. stupni si žáci s třídním učitelem vytváří svá „třídní pravidla“. Vyučující se zajímají o dění a o vztahy, o život ve třídě. Nedílnou součástí je spolupráce s rodiči. Všichni učitelé mají konzultační hodiny, na kterých se rodiče mohou informovat nejen o prospěchu, ale i o chování svého dítěte. Zaměřujeme se na primární i sekundární prevenci. Učitelé spolu navzájem komunikují a řeší jednotlivé přestupky, problémy. Scházíme se na metodických schůzkách, provozních poradách, aktuálních schůzkách, výjezdních zasedání. Velkým kladem pro komunikaci na naší škole je společná sborovna, kde se schází všichni učitelé. Mohou tak aktuálně reagovat na vzniklou situaci. Pracovníci školy vědí, jak vypadá nevhodné chování vůči spolužákům, vnímají a informují o nezdravých sociálních vztazích. Důležitou součástí je také vzdělávání a zájem pedagogů, zaměstnanců. O plnění programu jsou podávány informace vedení školy, pedagogickým pracovníkům a rodičům.

Řešení přestupků

- Metodická doporučení MŠMT
- Minimální preventivní program
- Školní řád
- Krizový plán

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělávání žáků. Na jeho realizaci se podílí pedagogičtí pracovníci, žáci, rodiče i různí odborníci. K aktuálnímu zjištění problematiky využíváme různé ankety a dotazníková šetření. Na základě výsledků připravujeme plán prevence. Program je koncipován tak, aby plnil funkce jak sociálně preventivní a výchovné tak relaxační a kompenzační. Máme daná pravidla, která znají nejen žáci, ale i rodiče, vytváříme podmínky pro uplatňování zdravého životního stylu. Zajišťujeme mimoškolní činnost, zlepšujeme estetické prostředí ve škole i okolo ní.

Vedeme žáky ke zdravému životnímu stylu. Snažíme se vést žáky k tzv. dovednostem pro život (Life-skills), které se definují jako schopnosti usnadňující adaptivní chování jedince a pomáhají ve zvládnání každodenních problémů. Tyto dovednosti umožňují žákům přijmout svoji sociální odpovědnost a úspěšně zvládnout požadavky, očekávání a potencionální problémy, zejména v mezilidských vztazích.

Životní dovednosti významně souvisí s úrovní znalostí, osobními postoji a hodnotami jedince, rodiny. Jejich osvojení se promítá v chování-zejména ve vztahu k vlastnímu zdraví a k prevenci rizikového chování či dalších fyzických, psychických a zdravotních problémech (Hawkins et al., 1999, Manee, Khouiee, Zaree, 2011).

Mezi další preventivní strategii patří zařazování dovedností: stanovování cílů (goals skills), schopnost sebmotivace (self-motivation), reflexe sebe sama (self-reflection), sebeuvědomění (self-awareness), sebehodnocení (self-esteem), sebeocenení (self-appraisal), vnímaná osobní účinnost (self-efficacy), zvládnání emocí (coping with emotion), zvládnání stresu (coping with stress), plánování a kontrola (planning and monitoring), organizování času (time management), angažovanost (commitment), flexibilita (flexibility) (Miovský et al., 2012)

Škola zakoupila dlouhodobý program minimální prevence, který je zaměřen na potřeby dětí a na jejich právo být včas a pravidelně informován. (Sdružení Semafór)

Žáci 1., 2., 3. tříd se učí vyjadřovat své emoce, ovládat je, hovořit o nich. Jak zvládat komunikaci se svými vrstevníky, dospělými, jak řešit konfliktní situace. Kdy umět poskytnout nebo přivolat pomoc. Proč je důležité mít rád sám sebe takového, jaký jsem.

Žáci 4., 5., 6. tříd se připravují na období dospívání, na změny, které jej doprovází z hlediska fyziologického a psychosociálního vývoje. Jak žít se svými vrstevníky, jak komunikovat s rodiči, co je skutečná láska, bezpečí, ochrana. Jak poznají a určí své hranice.

Žáci 7., 8., 9. tříd se věnují tématům reálného života ve společnosti, ve vztahu partnerském, manželském, jak být dobrým rodičem, co je plánované rodičovství, připravovat se na krizové situace a složitá období v životě, snažit se je pozitivním způsobem řešit, jednat v souladu se svým názorem, jak spolupracovat, nebojovat, respektovat, tolerovat druhé. Vědět a umět požádat o pomoc.

B) KVANTITATIVNÍ HODNOCENÍ

I. PRÁCE PEDAGOGICKÉHO SBORU

Vzdělávací akce pro pedagogické pracovníky v oblasti prevence RCH	
Počet vzdělávacích aktivit – první pomoc, bezpečnost, šikana, jednání s rodiči, antikoncepce, krizový plán	3
Počet celkově proškolených pedagogů	25
Počet hodin	15

II. SPOLUPRÁCE ŠKOLY S RODIČI

	Počet aktivit	Počet zúčastněných rodičů
Aktivity pro rodiče v oblasti prevence RCH	Schůzky	individuálně
	Konzultace	individuálně
	Dotaz. šetření	
	Besedy	
	Nespecifická prevence: výlety, dílny, vystoupení, zápasy	-----

III. PREVENTIVNÍ AKTIVITY PRO ŽÁKY ŠKOLY

Specifické preventivní aktivity, reagující na individuální situaci (problém) ve třídě	Počet aktivit	Počet žáků	Počet hodin přímé práce
Blok primární prevence	Průběžně Min. 1 -2 měsíčně	360	1-2
Interaktivní seminář – int. tabule – facebooku, soc. sítě	5	Hodiny informatiky	10
Beseda	2		2
Komponovaný pořad	2 - 3 ročně		2
Pobytová akce	výlety	360	
	lyžařský kurz	45	týden
Situační intervence	třídnické hodiny	360	1 měsíčně
Jiné - dotazníky	2-3 ročně	360	1
Rozhovory na dané téma - aktuální		360	
Zdravá strava – Ovoce do škol		231	

Volnočasové aktivity při školách	Počet aktivit	Počet žáků
Školní kluby- školní družiny	4	120
Školní kroužky	16	150
Víkendové akce školy	-	-
Prázdninové akce školy	-	-
Jiné: Exkurze, výlety, divadla, dílny, plavecký výcvik, knihovna, soutěže, lyžařský kurz		

Zájmové kroužky 2017/2018

Florbal, Sportovní hry, Deskové hry, Feuerstein, Keramika, Přírodovědný, Čtenářské kluby, Doučování, Hra na hudební nástroj

6. Závěr

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělávání žáků. Na jeho realizaci se podílí pedagogičtí pracovníci, žáci, rodiče i různí odborníci. K aktuálnímu zjištění problematiky využíváme různé ankety a dotazníková šetření. Na základě výsledků připravujeme plán prevence. Program je koncipován tak, aby plnil funkce jak sociálně preventivní a výchovné tak relaxační a kompenzační. Máme daná pravidla, která znají nejen žáci, ale i rodiče, vytváříme podmínky pro uplatňování zdravého životního stylu. Zajišťujeme mimoškolní činnost, zlepšujeme estetické prostředí ve škole i okolo ní.

Vedeme žáky ke zdravému životnímu stylu. Snažíme se vést žáky k tzv. dovednostem pro život (Life-skills), které se definují jako schopnosti usnadňující adaptivní chování jedince a pomáhají ve zvládnání každodenních problémů. Tyto dovednosti umožňují žákům přijmout svoji sociální odpovědnost a úspěšně zvládnout požadavky, očekávání a potencionální problémy, zejména v mezilidských vztazích.

Životní dovednosti významně souvisí s úrovní znalostí, osobními postoji a hodnotami jedince, rodiny. Jejich osvojení se promítá v chování-zejména ve vztahu k vlastnímu zdraví a k prevenci rizikového chování či dalších fyzických, psychických a zdravotních problémech (Hawkins et al.,1999, Manee, Khouiee, Zaree, 2011).

Mezi další preventivní strategii patří zařazování dovedností: stanovování cílů(goals skills), schopnost sebmotivace(self-motivation), reflexe seba sama(self-reflection), sebeuvědomění(self-awareness), sebehodnocení(self-esteem), sebeocenení(self-appraisal), vnímaná osobní účinnost(self-efficacy), zvládnání emocí(coping with emotion), zvládnání stresu(coping with stress), plánování a kontrola(planning and monitoring), organizování času(time management), angažovanost(commitment), flexibilita(flexibility) (Miovský et al., 2012)

Škola zakoupila program prevence, který je zaměřen na potřeby dětí a na jejich právo být včas a pravidelně informován . (Sdružení Semafór)

Žáci 1., 2., 3. tříd se učí vyjadřovat své emoce, ovládat je, hovořit o nich. Jak zvládat komunikaci se svými vrstevníky, dospělými, jak řešit konfliktní situace. Kdy umět poskytnout nebo přivolat pomoc. Proč je důležité mít rád sám sebe takového, jaký jsem.

Žáci 4., 5., 6. tříd se připravují na období dospívání, na změny, které jej doprovází z hlediska fyziologického a psychosociálního vývoje. Jak žít se svými vrstevníky, jak komunikovat s rodiči, co je skutečná láska, bezpečí, ochrana. Jak poznají a určí své hranice.

Žáci 7., 8., 9. tříd se věnují tématům reálného života ve společnosti, ve vztahu partnerském, manželském, jak být dobrým rodičem, co je plánované rodičovství, připravovat se na krizové situace a složitá období v životě, snažit se je pozitivním způsobem řešit, jednat v souladu se svým názorem, jak spolupracovat, nebojovat, respektovat, tolerovat druhé. Vědět a umět požádat o pomoc.

Nedílnou součástí vzdělávání je samostudium a sledování odborné literatury.

Pedagogičtí pracovníci mají ve sborovně k dispozici odbornou literaturu, časopisy mj. časopis Prevence, dále publikaci zaměřenou na prevenci návykových látek, informační letáky či základní informace k dané problematice. Seznam literatury a videokazet je k dispozici ve sborovně a u ŠMP. Mohou se kdykoliv obrátit na školního metodika prevence s jakýmkoliv dotazem, problémem či návrhem.

Informační nástěnky pro žáky a rodiče – žáci, rodiče i pracovníci školy zde naleznou potřebné informace a kontakty z oblasti rizikového chování – školní metodička prevence.

7. Spolupráce s odborníky

Linka důvěry SOS a Centrum psychoterapie

Dukelská 198, Mladá Boleslav

Tel.: 326 741 481, 739 301 389

Pedagogicko psychologická poradna PhDr. Marksová, Mgr. Luková Sittová

Václavkova 1040, Mladá Boleslav

Tel.: 326 324 955

Středisko komplexních terapie a poradna pro léčbu bolesti

Pavel Ptáček – klinický psycholog – Modrá Hvězda

Jiráskova 1230, Mladá Boleslav

Tel.: 326 324 025

Poradna pro rodinu a mezilidské vztahy

Masná 55, Mladá Boleslav

Tel.: 326 322 915

Ordinace protialkoholní a protitoxikomanická

MUDr. Krákora, pí. Mixová

Žižkova 1057, Mladá Boleslav

Tel.: 326 327 601

Oddělení sociálně právní ochrany dětí – péče o rodinu a děti /OSPOD/Magistrát města Mladá Boleslav

Staroměstské náměstí 69, 70, Mladá Boleslav 293 01

Tel.: 326 716 199, 326 716 175(prev. Kriminalista), 326 716 237(protidrogové o.)

Městský úřad Mnichovo Hradiště

1, Mnichovo Hradiště 295 21

Tel.: 326 776 700

Masarykovo náměstí

Linka důvěry

Linka důvěry CKI PL Bohnice

Tel. 284 016 666 /nonstop/ www.plbohnice.cz, [www.linka bezpečí](http://www.linka.bezpeci.cz), [www.dětská centra](http://www.detska.centra.cz)

Linka důvěry Dětského krizového centra

Tel. 241 484 149 /nonstop/ www.ditekrize.cz

Linka bezpečí

Tel. 800 155 555; www.linkabezpeci.cz – děti a mládež v krizových životních situacích

Růžová linka

Tel. 272 736 263; www.ruzovalinka-praha.cz – děti a mládež ve stavu akutní krize

Internet Helpline

Tel. 800 155 555 /nonstop / www.internethelpline.cz

Krizová linka – senior telefon

Tel. 800 157 157 / nonstop / www.zivot90.cz – rodiny pečující o těžce nemocné

Linka vzkaz domů

Tel. 724 727 777; www.vzkazdomu.cz – děti a mládež na útěku, či vyhozené

Zlatá linka seniorů

Tel. 800 200 007; www.elpida.cz – senioři

Azylové domy

AD R-mosty

Nádražní 43, Čejetický, Mladá Boleslav 29301

Tel. 326 724 005; www.R-mosty.cz – rodiny s dětmi, ženy, těhotné ženy

Krizová centra

Dětské krizové centrum, O. S.

V Zápolí 1250/21, Praha 4, 141 00

Tel. 241 483 853, 777 664 672; www.ditekrize.cz – týrané zneužívané zanedbávané dítě

Centrum krizové intervence Bohnice

Ústavní 91, Praha 4 – Bohnice

Tel. 284 016 110; www.plbohnice.cz – psychosociální pomoc lidem v krizi

Středisko pro mládež a rodinnou terapii Apolinářská 4A, Praha 2

Tel.: 224911364, Dr. Vodňanská

- klienti od 6 let

Příloha1

Souhlas zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka s orientačním testováním žáka na přítomnost návykové látky v organismu.

Škola, adresa, razítko:

Souhlasné prohlášení zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka k možnosti orientačního testování přítomnosti návykových látek v lidském organismu v průběhu školní docházky na naší škole.

Způsob testování:

Testování na přítomnost **alkoholu pomocí dechové zkoušky**, na přítomnost **ostatních návykových látek pomocí zkoušky z potu nebo ze slin**.

Jméno žáka _____

Souhlasím s možností orientačního testování přítomnosti návykových látek u sebe (zletilý žák) nebo u mého syna/dcery, existuje-li důvodné podezření² na požití návykové látky.

Beru na vědomí, že v případě pozitivního nálezu orientačního testu, mám jako zákonný zástupce nezletilého žáka nebo zletilý žák právo požadovat provedení lékařského laboratorního vyšetření. Současně беру на vědomí, že v případě pozitivního testu na přítomnost návykové látky jsem ze zákona³ povinen uhradit náklady na provedení testu a stejně tak případnou dopravu do zdravotnického zařízení.

Současně tímto potvrzuji, že jsem byl ze strany školy/školského zařízení informován o způsobu, jakým se testování provádí, důvodech pro provedení testování a možných důsledcích testování písemnou formou.

Zároveň беру на vědomí, že v případě pozitivního nálezu orientačního testu na návykové látky budou v níže uvedených konkrétních případech vůči výše jmenovanému žákovi uplatňována následující výchovná opatření:

- příchod do školy nebo akcí

- výchovné opatření –
 - opakovaný příchod do školy nebo na akci pořádanou školou pod vlivem návykové látky
- výchovné opatření -
 - požití návykové látky ve škole nebo na akci pořádané školou
- výchovné opatření -
 - opakované požití návykové látky ve škole nebo na akci pořádané školou
- výchovné opatření –
 - a další....

V _____ dne: _____

Podpis zákonného zástupce nebo zletilého žáka

¹Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobící nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování (§ 130 z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník).

²Tedy nikoli jako celoplošnou nebo namátkovou aktivitu ze strany školy, ale v rámci možného ohrožení života, zdraví žáka, popř. v rámci možného poškození majetku, které by mohlo být způsobeno pod vlivem návykové látky.

³§ 16 odst. 8 z. č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

Příloha2

Souhlas zletilého studenta nebo zákonného zástupce nezletilého žáka s orientačním testováním žáka nebo studenta na přítomnost alkoholu nebo NL

Škola, adresa, razítko:

Souhlasné prohlášení zletilého studenta nebo zákonného zástupce nezletilého žáka k možnosti orientačního testování přítomnosti návykových látek (alkoholu a NL) v lidském organismu v průběhu školní docházky na naší škole.

Způsob testování:

Testování na přítomnost **alkoholu pomocí dechové zkoušky**, na přítomnost **omamně psychotropní látky pomocí zkoušky ze slin**.

Jméno..... **žáka/studenta**

Souhlasím s možností orientačního testování přítomnosti návykových látek u sebe (zletilý student) nebo u mého nezletilého syna/dcery, **existuje-li důvodné podezření na požití návykové látky**.

Beru na vědomí, že v případě pozitivního nálezu orientačního testu, mám jako zákonný zástupce nezletilého žáka nebo zletilý student právo zajistit provedení lékařského laboratorního vyšetření, jehož náklady se v případě jeho pozitivního výsledku tímto zavazuji plně uhradit, včetně certifikovaného testu na NL.

Současně tímto potvrzuji, že jsem byl ze strany školy/školského zařízení informován o způsobu, jakým se testování provádí, důvodech pro provedení testování a možných důsledcích testování písemnou formou.

Zároveň beru na vědomí, že v případě pozitivního nálezu testu na návykové látky budou vůči výše jmenovanému žákovi/studentovi uplatňována následující sankční opatření:

- _____
- _____
- _____

V _____ Dne: _____

podpis zákonného zástupce: _____

nebo zletilého žáka: _____

Program proti šikanování

Vypracovala: Mgr. Kateřina Karnová

Obsah

1. Předmět
2. Základní metodické pokyny MŠMT
3. Vymezení základních pojmů:

- a. Šikanování
 - b. Přímá podoba šikany /verbální, fyzická/ - nepřímá podoba šikany
4. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků
 - a. Odpovědnost školy za ochranu zdraví žáků
 - b. Odpovědnost pedagogických pracovníků
 5. Prevence proti šikanování
 6. Varovné signály šikany
 7. Zakrývání šikany
 8. Kdo začíná šikanovat – motivy
 9. Informace pro žáky
 10. Doporučená literatura
 11. Dotazníky
 12. Přílohy

1. Předmět

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí.

Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany již došlo nebo ne.

Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy řešení šikanování.

2. Základní metodické pokyny

Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, Č. j. 24 246/2008-6.

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízení, Č. j. 20 006/2007-51

3. Vymezení základních pojmů

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Přímá podoba šikany zahrnuje fyzické útoky, vydírání, poškozování věcí, krádeže druhé osobě, ale i útoky slovní – nadávky, pomlavy, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání.

Kyberšikana – prostřednictvím komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.)

-verbální šikana, fyzická šikana, kombinovaná šikana

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou žáků.

Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestních činů či provinění – vydírání (§ 235), omezování osobní svobody (§ 213), útisku (§ 237), ublížení na zdraví (§ 221-224), loupeže (§ 234), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 197a), poškozování cizí věci (§ 257).

4. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

Škola je odpovědná v souladu s ustanovením §29 zákona č.5651/2004 Sb. školský zákon. Je povinná zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Každý pedagogický pracovník je povinen řídit se příslušnými pokyny a ustanoveními.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřešetření trestného činu (§ 168, 167 trestního zákona).

V úvahu přicházejí i další trestné činy – nadřování (§ 166),schvalování trestného činu (§ 165). Skutkovou podstatu účastnictví na trestném činu (§ 10) může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu

(např. nechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.).

5. Prevence proti šikanování

Základem prevence šikanování a násilí ve škole je:

- Školní vzdělávací program,
- Minimální preventivní program.

Systém dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků:

- pravidelná školení metodika prevence, výchovného poradce,
- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů v kolektivu, upevňování zdravých norem chování ve třídách.

Informování pedagogických pracovníků, rodičů i žáků o problematice šikanování.

Zpracování prevence proti šikanování do školního řádu a dodržování šk. Řádu.

Spolupráce se specializovanými institucemi.

Pravidelná setkání třídní učitel – žáci - komunitní kruh.

Informační nástěnka školního metodika prevence.

Schránka důvěry.

Výchovný tým – ředitel školy, zástupce ředitele školy, učitelé z 1. a 2. stupně, výchovný poradce, školní metodik prevence, pedagogický pracovník.

6. Varovné signály šikany

Příklady - NEPŘÍMÉ ZNAKY ŠIKANOVÁNÍ

- Žák je o přestávkách často osamocený, nemá kamarády, vyhledává blízkost učitelů.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči, stává se uzavřeným.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Příklady – PŘÍMÉ ZNAKY ŠIKANOVÁNÍ

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, hrubé žerty,
- urážení rodičů, vysmívání se slabostem a handicapům.

- Honění, strkání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť
- neoplácí.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu. Agresoři berou
- peníze, zabavují kapesné, ničí oblečení, přivlastňují si věci oběti, ukradnou nebo ničí
- učebnice, sešity oběti nebo na ně kreslí různé symboly, plivou na svačinu,...
- Násilné a manipulativní příkazy – zákaz mluvit s kamarádem, donucování oběti jíst
- jídlo, do kterého bylo napliváno,...

7. Zakrývání šikany

1. Od oběti lze těžko získat podrobnější a často i objektivní informace.
2. Agresoři často vynalézavě lžou, používají falešné svědky a nutí oběti ke lhaní nebo odvolání výpovědi.
3. Pro ostatní členy nemocné skupiny příznačný strach vypovídat, chápou to jako žalování.
4. Někteří rodiče agresorů chrání své děti za každou cenu.
5. Někteří rodiče oběti se obávají spolupracovat při vyšetřování.

8. Kdo začíná šikanovat – motivy

- Upoutání pozornosti – být středem pozornosti.
- Zabíjení nudy.
- Chce vykonat něco velkého, dokázat si své schopnosti.
- Prevence – chce předejít svému týrání, pro jistotu začne šikanovat.
- Zkouší, co druhý vydrží.

9. Informace pro žáky – šikanování

Nikdo nemá právo druhému ubližovat!

Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál?

Víš o někom, kdo je šikanován, a je ti ho líto?

Překonej strach a zajdi za učitelem, kterému důvěřuješ:

- třídní učitel

- výchovný poradce

- školní psycholog

- ředitel školy

Svěř se rodičům.

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Ale může ti znepříjemňovat život i jinak.

Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevěřili ti.
Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí). Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“

Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neřict, je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

- Obrat se na učitele, kterému důvěřuješ. Může ti skutečně pomoci, bude ti věřit a neprozradí tě.
- Svěř se svým rodičům.
- V případě, že nenajdeš odvalu říct to ani svým rodičům, zavolej na pražskou Linku bezpečí, telefon 800 155 555 nebo 116 111. Bezplatně můžeš telefonovat z celé republiky. Nepotřebuješ k tomu peníze ani telefonní kartu. Tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného děje.

10. Doporučená literatura z oblasti školního šikanování

Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.

Kolář, M. (1997, 2000). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.

Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.

Kolář, M. (Ed.) (2004). Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PF UP 30.3.

Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.

Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: sborník metod. Praha, IPPP.

Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.

Časopisy

Kolář, M. (2007). Český školský program proti šikanování. Perspektivy. In: Sociálna prevencia. Bratislava: Národné osvetové centrum.

Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina č.3/2007

Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18

Kolář, M. (2005). Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3-7.

Kolář, M. (1998). Soudce Lynch na českých školách? Vyšetřování a léčba specifických typů šikan; in Sborník „Prevence šikanování ve školách“, Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, Praha.

Doporučené odkazy

- **Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz**
- **Společenství proti šikaně, www.sikana.org**

- Internet poradna, www.internetporadna.cz
- www.saferinternet.cz
- www.bezpecne-online.cz
- www.protisikane.cz
- www.minimalizacesikany.cz
- http://prvok.upol.cz
- www.sikana.cz
- E-Bezpeci (www.e-bezpeci.cz)
- Poradna E-Bezpeci (www.napisnam.cz)
- projekt E-Nebezpeci pro učitele (www.e-nebezpeci.cz)
- www.hoax.cz
- http://www.bezpecnykraj.cz/ebezpecnost
- Veřejný ochránce práv, www.ochrance.cz. Amnesty International ČR, www.amnesty.cz
- Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz
- www.Horka-linka.cz

11. Dotazníky:

Škola

	ANO	NE
--	-----	----

1. Chodíš do školy rád?		
2. Máš ve třídě kamarády?		
3. Cítíš se sám?		
4. Chodíš včas do školy?		
5. Máš nějaký problém?		
6. Cítíš se podrážděný?		
7. Nudíš se ve škole?		

Otázky lze doplnit podle potřeb a věku dětí.

Vztahy s vrstevníky

	ANO	NE
1. Máš kamarády?		
2. Můžeš se někomu svěřit?		
3. Má nějaký kamarád problémy?		
4. Nabízel ti někdo alkohol?		
5. Nabízí ti někdo drogy?		
6. Můžeš se s někým poradit?		
7. Líbí se ti ve třídě?		
8. Scházíte se i mimo školu?		

Otázky lze doplnit podle potřeb a věku dětí.

Moje záliby

	ANO	NE
1. Máš nějakého koníčka?		
2. Čteš?		
3. Jsi spokojený – á se sebou?		
4. Máš záporné vlastnosti?		
5. Chtěl – a bys něco změnit na sobě?		
6. Chtěl – a bys něco ve třídě udělat jinak?		
7. Věnuješ se sportu?		

Otázky lze doplnit podle potřeb a věku dětí.

12. Přílohy

PŘÍLOHA 1: Stadia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nevhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druhí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případech, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí. (Kolář, 2011)

PŘÍLOHA 2: Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé a nepřímé varovné signály šikanování Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet;

účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.;

- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávisným, pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmlouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávalo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechutí dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

PŘÍLOHA 3: Školní program proti šikanování

Vytváření školního programu proti šikanování je dlouhodobý a trvalý proces. Určují ho dva znaky – celoškolský rozměr a zaměření na specifickou prevenci. Aby škola žáky účinně chránila před šikanováním, zapojí všechny pedagogické

pracovníky. Zaměření na specifickou prevenci vypovídá, že se program věnuje výhradně řešení šikany, a to prostřednictvím specifické primární prevence a prevence sekundární.

Obecná struktura 13 komponent ve školním programu proti šikanování má univerzální charakter a lze ji použít jako jednotící princip i pro ostatní rizikové chování, a tak vytvořit integrovaný, ucelený preventivní program školy.

Školní program proti šikanování má 13 komponent (hlavních součástí):

- 1. zmapování situace – analýza a evaluace (před a po zavedení programu či opatření a také v jeho průběhu);**
- 2. motivování pedagogů pro změnu;**
- 3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů;**
- 4. užší realizační tým (zástupce vedení - nejlépe ředitel, zástupci třídních učitelů z 1. a 2. stupně, zástupce družiny, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog atd.);**
- 5. společný postup při řešení šikanování (viz Příloha č. 6);**
- 6. primární prevence v třídních hodinách;**
- 7. primární prevence ve výuce;**
- 8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování;**
- 9. ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů);**
- 10. spolupráce s rodiči (vhodný způsob seznámení s prevencí a řešením šikany ve škole, například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách);**
- 11. školní poradenské služby;**
- 12. spolupráce se specializovanými zařízeními;**
- 13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).**

Informace pro rodiče o školním programu proti šikanování

Vážení rodiče. V naší škole chceme být připraveni zachytit případné ubližování silnějších slabším hned v počátku a účinně takové bezpráví zastavit. S tímto záměrem jsme vytvořili program proti šikanování. **Jeho důležitou součástí je spolupráce nás pedagogů s Vámi - rodiči. Prosíme Vás proto o pomoc. Kdybyste měli podezření či dokonce jistotu, že je Vašemu dítěti ubližováno, bezprostředně se na nás obraťte (na třídního učitele, školního metodika prevence či ředitelku školy).** Využít lze také naši e-schránku důvěry, která je k dispozici na webových stránkách školy. **Vaši informaci budeme brát velmi vážně a situaci budeme odborně a bezpečně řešit.**

Zdroj: Kolář, 2011

PŘÍLOHA 4: Postupy pro vyšetření a řešení šikany

První pomoc při počáteční šikaně:	Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:
<ol style="list-style-type: none"> 1. odhad závažnosti a formy šikany; 2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi; 3. nalezení vhodných svědků; 4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory); 5. ochrana oběti; 6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru: <ol style="list-style-type: none"> a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření); b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku); 7. realizace vhodné metody: <ol style="list-style-type: none"> a) metoda usmíření; b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči); 8. třídní hodina: <ol style="list-style-type: none"> a) efekt metody usmíření; b) oznámení potrestání agresorů; 9. rozhovor s rodiči oběti; 10. třídní schůzka; 11. práce s celou třídou. 	<ol style="list-style-type: none"> A. První (alarmující) kroky pomoci <ol style="list-style-type: none"> 1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany; 2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí B. Příprava podmínek pro vyšetřování <ol style="list-style-type: none"> 3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy; 4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi; 5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře); 6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům C. Vyšetřování <ol style="list-style-type: none"> 7. rozhovor s obětí a informátory; 8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků; 9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky; 10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi) D. Náprava <ol style="list-style-type: none"> 11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.